

*Носач Т.А.,
учитель початкових класів
КЗ «НВО «ЗШ I-III ступенів № 17 –
ЦЕВ «Калинка»
Кіровоградської міської ради
Кіровоградської області»*

Я ЖИВУ В УКРАЇНІ!

(виховний захід для учнів 2-4 класів)

Мета: доповнити і поглибити знання дітей про Батьківщину, формувати уявлення про Україну як суверенну державу з давньою історією, багатою культурною спадщиною; розвивати в учнів творче мислення, уяву, комунікабельність; формувати громадянські якості, патріотизм, людяність, працьовитість; виховувати любов і повагу до Батьківщини – України, її символів, обрядів, традицій; налаштувати учнів на плідну роботу протягом навчального року, налагодити емоційний контакт як із класом, так і учнів між собою.

Обладнання: карта України, державні символи України; Конституція України, народні символи країни, плакати про Україну, презентація.

Хід уроку

I. Організація класу

1. Привітання.

Учитель:

Ось перший дзвоник гучно вам лунає, —

Це школа щиро кожному бажає

Навчатись із натхненням, із любов'ю,

І бути всім родиною одною.

2. Вступне слово вчителя.

Дорогі діти! Шановні батьки, я рада вас вітати у цьому світлому прекрасному класі з початком нового навчального року! Хочу побажати дітям цікавих подорожей по Країні Знань, а вам, батьки, міцного здоров'я, сімейного затишку. Впевнено

крокуйте зі своїми дітьми у прекрасну Країну дитинства, разом з ними відкривайте все нове і цікаве. В добру путь!

А зараз розпочнемо наш перший урок.

II. Мотивація навчальної діяльності.

Діти! Сьогодні на уроці ми поведемо розмову про найцінніше, що є у кожної людини. А про що саме, ви дізнаєтесь, прочитавши вірш Павла Тичини.

Х*ч м*л*й, я не*ел*кий,	<i>(Хоч малий, я невеликий,</i>
З*т* д*б*е *н*ю,	<i>Зате добре знаю,</i>
Щ* к*ай р*д*ий – Ук*а*н*,	<i>Що край рідний – Україна,</i>
Я ї* к*х*ю.	<i>Я її кохаю.)</i>

Україна... В одному цьому слові для нас бринить чарівна, ніжна, мелодійна музика.

Босоніж стежка побіжить
Левадою в городи...
Як любо тут, як славно жить
Серед цієї вроди.
Кохаю край мій дорогий,
Що зветься Україна.
Вітчизні хочу я своїй
Зрости достойним сином.
«Аукціон слів»

Україна... Яка вона? Пропоную вам дібрати ознаки до слова «Україна». *(Україна рідна, багата, щедра, прекрасна, співуча, любя, мила, чарівна, цінна, неповторна)*

III. Повідомлення теми і мети уроку

Сьогодні на уроці ми поговоримо про чарівну, багату і щедру, співочу і сповнену краси, землю, прекраснішою від якої немає у світі. Ми помандруємо просторами нашої неньки – України і відчемо, що ми справжні українці.

Різні в світі є країни,
Різні люди є на світі,
Різні гори, полонини,
Різні трави, різні квіти.

Є з усіх одна країна,
Найрідніша нам усім.
Це – прекрасна Україна,
Нашого народу дім...

Тема нашого уроку – «Я живу в Україні!»

IV. Робота над темою уроку

Діти! Влаштуємося зручніше і вирушаємо в уявну подорож рідною Батьківщиною. А подорожувати ми будемо на килимі – літаку, який легко перенесе нас в будь-яку частинку країни і, навіть, в далеке минуле.

Приготувались! Рушаймо!

Ми пролітаємо над густими зеленими лісами, глибокими синіми річками, над широкими степами і зупиняємось у далекому минулому.

1-а зупинка «Виникнення української землі»

Легенда

1-й учень.

Багато планет, різних і таких не схожих одна на одну, створив Бог. Та всі вони були мертві. Але якось набрав Творець пригорщу родючих ґрунтів і голубих вод та й кинув чудодійний дар на планету, що пролітала поблизу. За мить та планета ожила і заграла всіма барвами.

2-й учень.

Минуло багато часу, і вирішив Творець провідати ту планету. Дістав він із Божої скрині мішок і склав у нього весь свій скарб: золото і срібло, діаманти й кришталь, руду і сіль, вугілля і граніт... Кинув свій мішок у напрямку живої планети, яку щойно назвав Землею.

3-й учень.

Раптом мішок зі скарбом розв'язався, і почали висипатися з нього Божі дари на планету. А найбільше їх потрапило на слов'янську землю. Минули тисячі років. Якось зібрався Творець поглянути на цю маленьку планету. Облетів довкола неї й побачив дивовижний куточок, кращого від якого не було на всій цій Землі. І вигукнув Господь:

— Це справжній рай!

4-й учень.

Ступив на казкову землю, яка так припала йому до душі, й нарік її Україною. Адже у цій назві було слово «рай». Ось так і виникла українська земля, яку сам Творець хотів би мати за рай.

— Наша Україна – райська земля безмежних степів, неозорих ланів, прадавніх таємничих лісів. Це земля могутніх і славних предків, які залишили нам у спадок священні звичаї та прекрасні поетичні традиції, безцінні дари – слово і пісню.

Звучить «Україна моя! Це пісні солов'їні».

(Музика О. Янушкевич, слова Н. Погребняк).

А ми поспішаємо далі. Килим переносить нас в нашу рідну країну.

2-а зупинка «Моя рідна країна»

Вітчизна, Батьківщина...Україна, рідна ненька. Земля-годувальниця, земля-рідна мати...Які прекрасні ці одвічні слова! Велика, священна любов до Батьківщини жила і житиме в усіх чесних і щирих серцях.

Україна – одна з найбільших європейських держав. Її площа – 604 тис. кв. метрів. На території України проживає понад 110 національностей. Чисельність населення становить близько 43 млн. осіб. Гори: Карпати (Говерла – найвища гора). Річок близько 70 тис. Найбільші – Дніпро, Дунай, Дністер Південний Буг, Сіверський Донець. Найбільші і найвідоміші озера: Світязь, Синевир, Ялпуг.

(Пізнавальна бесіда супроводжується показом на карті.)

Учень

Є в центрі Європи чудова країна,

Сягає корінням у сиві часи.

І це – незалежна моя Україна.

Тут гори Карпати, степи і ліси.

Учень

Шістсот і чотири ще тисяч гектарів –

Приблизно таку має площу вона.

Є Київ – столиця у храмах і славі –

Та ріки: Дніпро, Дністер, Буг і Десна.

Учень

Ґрунти чорноземні, джерела цілющі,

Озера блакитні та клімат м'який.

Козацька слава повік невмируща

Та шлях до свободи, завжди нелегкий.

А зараз ми перевіримо як добре ви знаєте країну, в якій живете. Вашій увазі пропонується вікторина «Люби, вивчай свій рідний край»

- Як називається наша Батьківщина? (*Україна*)
- Яке найважливіше місто України? (*Київ*)
- Найдовший у світі музичний інструмент. (*Трембіта*)
- Герб України. (*Тризуб*)
- Чому Черкащину називають шевченківським краєм? (*Тому що там народився Т. Шевченко*)
- Дерево - народний символ. (*Верба*)
- Як називається урочиста пісня, що є символом держави? (*Гімн*)
- Найвища гора України. (*Говерла*)
- Брати- боксери в Україні. (*Брати Кличко*)
- Грошова одиниця України. (*Гривня*)
- Колір прапора України. (*Блакитно – жовтий*)
- Розписані великодні яйця. (*Писанки*)
- Найбільша річка України. (*Дніпро*)
- Швидкий український танок. (*Гопак*)
- Хто з українських письменників узяв собі псевдонім – назву своєї національності. (*Леся Українка*)
- Кущ – символ рідного краю. (*Калина*)
- На якій вулиці знаходиться твоя школа?
- Яка річка протікає через твоє місто? (*Ингул*)
- Дітки, ви справжні українці, тому що ще маленькі, а вже так багато знаєте про країну, в якій живете. Але ми не зупиняємося на досягнутому, а впевнено рухаємося вгору і прагнемо ще більше пізнати рідний край.
- Тож займаємо свої місця і подорожуємо далі. Наступна зупинка – «Україна – незалежна держава».

3-тя зупинка «Україна – незалежна держава»

Україна – країна, де найбільше люблять волю, країна довгої вікової боротьби за неї.

Цього року 24 серпня ми відзначили 25 років Незалежності України.

24 серпня 1991 року Верховна рада проголосила Акт незалежності та створення самостійної держави.

Україна має свою Конституцію – Основний закон, правила, за якими живуть українці.

Виборовши свою волю, Україна має і свої державні символи.

Учень.

Наш герб – тризуб, це воля, сила,
Наш герб – тризуб! Недоля нас косила,
Та ми зросли, ми є, ми завжди будем,
Добро і пісню несемо ми людям. *(Н. Поклад)*

Учень.

Прапор – це державний символ,
Він є в кожній державі;
Це для всіх ознака сили,
Це для всіх ознака слави.
Синьо-жовтий прапор маєм,
Синє – небо, жовте – жито,
Прапор свій оберігаєм,
Він – святиня, знають діти.
Прапор свій здіймаєм гордо,
Ми з ним дужі і єдині,
Ми навіки є народом
Українським в Україні. *(Н. Поклад)*

Учень.

Слова палкі, мелодія вродлива,
Державний гімн ми знаємо усі
Для кожного села, містечка, міста –
Це клич один з мільйонів голосів.

Це клятва, заповідь священна,
Хай чують друзі й вороги,
Що Україна вічна, незнищенна,
Від неї ясне світло навкруги.

Свої національні символи люди повинні шанувати й берегти. Про це записано у ст. 65 Конституції України «Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов'язком громадян України». Також в Основному законі сказано, що державною мовою в Україні є українська мова.

Гра «Конверт запитань» (на столі лежить конверт, учні підходять і дістають з конверта аркуші із запитаннями та відповідають на них.)

- 1) Коли звучить Гімн України? *(Під час урочистих подій, а також о 6 годині ранку по Українському радіо.)*
- 2) Хто написав текст Гімну України? *(Павло Чубинський.)*
- 3) Коли святкують День Незалежності України? *(24 серпня.)*
- 4) Що символізує тризуб? *(Тризуб символізує волю, славу, силу.)*
- 5) Коли святкують День Конституції України? *(28 червня.)*
- 6) Що символізують кольори українського прапора? *(Блакитний – небо, жовтий – пшеничне поле.)*

Ви ще раз продемонстрували свою любов до рідної держави своїми знаннями.

А наша мандрівка продовжується. Ми линемо над мальовничими краєвидами неньки – України і зупиняємось, щоб більше дізнатися про дивні місця, які є на Україні.

4-а зупинка «Українські дива»

(демонстрація презентації)

У 2008 році проводилася акція «Сім природних чудес України». Людям усього світу тепер відомо, що Україна – країна з унікальними природними ландшафтами, багатобарвною і неповторною природою. І в нашій країні було визначено сім найкращих природних чудес:

1) **«Заповідник «Асканія-Нова».** В Україні існує дивний степ, жодного разу не ораний, дикий. Хазяйнують там не люди, а тварини. І називається він – заповідник «Асканія-Нова». Там вільно живуть тварини з усього світу.

Зебри з зубрами, дикі коні Пржевальського, рідкісні рослини, птахи та комахи. «Асканія-Нова» – один з найстаріших та найвідоміших заповідників у світі, з унікальним та чарівним світом.

2) **Дністровський каньйон.** Каньйон, утворений річкою Дністер і розташований на межі 4 областей: Івано-Франківської, Тернопільської, Чернівецької та Хмельницької. Найдавніші пам'ятки природи Дністровського каньйону – скелі девонського геологічного періоду (вік – 350-400 млн. років), численні водоспади, широколисті, мішані та соснові ліси, цілющі джерела.

3) **Гранітно-степове Побужжя.** Природний комплекс в Україні, у межах північно-західної частини Миколаївської області. Вважається однією з найдавніших ділянок суші Євразії, яка не поринала у морські глибини протягом 60 мільйонів років.

4) **Мармурова печера.** Вхід до печери розташований на висоті 920 м над рівнем моря. Закладена вона у блоці верхньоюрських вапняків і складається з трьох частин: Головної галереї, Нижньої і бічного «Тигрового ходу». Величезних розмірів галереї натіканнями поділяються на окремі зали. Протяжність розвіданих ходів — 2050 м, глибина — 60 м.

5) **Подільські Товтри.** Національний парк Подільські Товтри загальною площею 260 тисяч гектарів розташований у Хмельницькій області. Тут природні скарби тісно переплетені з неоціненними історичними та культурними пам'ятками. Це залишки узбережних рифів, витягнутих паралельно давній береговій лінії. Аналогів у світі немає.

6) **Світязь.** Найглибше озеро в Україні. Розташоване в межах Шацького району Волинської області. Вода тут надзвичайно прозора і м'яка. У сонячну погоду дно видно на кілька метрів. У вітряну погоду хвилі досягають півтораметрової висоти.

7) **Синевир.** Озеро Синевир справедливо вважається найкоштовнішим природним скарбом однойменного Національного природного парку та однією з візитних карток Українських Карпат. Розташоване воно на висоті 989 м над рівнем моря.

У 2007 році також було визначено сім історико – культурних пам'яток України («Києво-Печерська Лавра», м. Київ; «Софія Київська», м. Київ; «Софіївка», м. Умань; «Хотинська фортеця»; острів «Хортиця»; «Кам'янець», м. Кам'янець – Подільський; «Херсонес Таврійський», Крим).

У 2010 році визначалися сім найпривабливіших замків нашої країни.

А скільки ще незвіданого таїть в собі наша неповторна Батьківщина. Будемо рухатися далі, милуючись красою і унікальністю рідного краю. І наша наступна зупинка «Українська народна символіка».

5-а зупинка «Українська народна символіка»

Народні символи – це те, що найбільше любить і цінує народ. Їх вишивають на полотні, про них складають вірші, пісні, легенди, використовують у звичаях та обрядах. Є загальновизнані народні символи. Народні символи України є рослинні і тваринні. До рослинних символів належать калина, верба, дуб, тополя, барвінок, чорнобривці. Вони здавна уособлюють красу нашої України, духовну міць народу, засвідчують любов до рідної землі. Тваринних символів у нас також є багато. У княжі часи улюбленою твариною був тур. У козацькі часи - кінь. У багатьох думах, піснях оспівували козака і тут же згадували його коня. Але найулюбленішими тваринними символами є птахи. Люди вважали, що навесні душі померлих в образі птахів повертаються на землю.

Національні символи та обереги України

Жито – символ життя. Це знак добробуту і злагоди в сім'ї.

Барвінок – символ вічності.

Калина – символ краси, кохання, щастя.

Верба – символ журби.

Лелека – символ сімейного затишку і благополуччя.

Соловей – символ веселощів, задоволення.

Український віночок – є частиною українського національного костюма. В давнину їх носили тільки дівчата. Плели з живих квітів. Вважалось, що в них є чаклунська сила, здатна захистити від будь-якого лиха. Тому український віночок не просто прикраса, а й оберег. Традиційно український віночок прикрашали різнокольоровими стрічками. Кожен колір мав свою символіку. Так, коричневий – це символ землі, жовтий – символ сонця, синій – символ неба і води, зелений – символ

мудрості, рожевий — символ врожаю, малиновий – символ здоров'я, фіолетовий – символ мудрості.

Вишитий рушник – стародавній оберіг дому. З рушником зустрічали гостей, молоді ставали на рушник під час шлюбного обряду. Вважалося, що візерунок вишивки оберігає від лиха та захищає від хвороб. Червоний колір символізує любов, а чорний – журбу.

Щоб перевірити, як добре ви знаєте народні символи вам пропонується розгадати кросворд.

Символи України

1. Пташка-символ

України, яка підкидає свої яйця в гнізда іншим птахам.

5. Українські пташки, яка краще всіх співають.

2. Пташка-символ

України, яка приносить дітей.

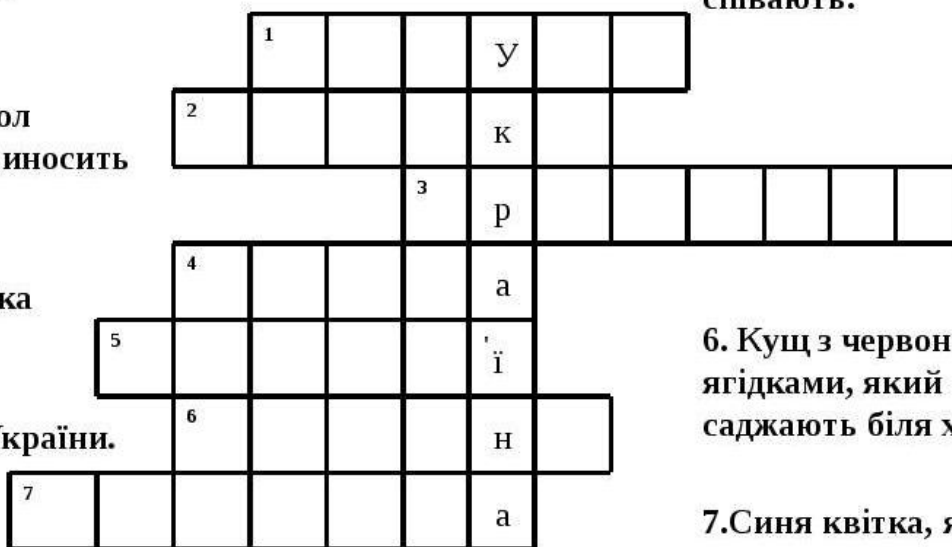
3. Перша квіточка

весни.

4. Без неї нема України.

6. Кущ з червоними ягідками, який саджають біля хати.

7. Синя квітка, яка росте у житі.

Робота в групах

А тепер попрацюємо в групах. Складіть прислів'я із «розсипаних» слів та поясніть їх зміст.

1-а група

- калини, України, нема, і, Без, верби. (Без верби і калини нема України.)
- вербиця, здорова, там, срібліє, Де, водиця. (Де срібліє вербиця, там здорова водиця.)

2-а група

- земля, в, жмені, і, Рідна, мила. (Рідна земля і в жмені мила.)
- край, життя, За, рідний, віддай. (За рідний край життя віддай.)

3-я група

- умій, мати, Батьківщина, неї, постояти, за. (Батьківщина — мати, умій за неї постояти.)
- без, як, Батьківщини, людина, без, пісні, соловей. (Людина без Батьківщини — як соловей без пісні.)

4-а група

- край, звичай, Кожний, має, свій. (Кожний край має свій звичай.)
- мила, де, мати, Та, родила, земля. (Та земля мила, де мати родила.)

Людина народжується на світ і разом із життям отримує в спадок, мабуть, найбільше і найцінніше багатство – Батьківщину. Її не вибирають за смаком і бажанням, так само, як і не вибирають собі неньку. Вітчизна, як рідна мати, - це наша доля.

Ось і добігає до кінця наша подорож. Килим повільно підносить нас до останньої зупинки під назвою «Вінок любові до України».

6-а зупинка «Вінок любові до України»

Діти, зараз візьміть підготовлену вами квітку, подумайте, чого б ви хотіли побажати рідній Вітчизні (*Я бажаю любій Україні добра, миру, безпеки, процвітання, щастя тощо*) і по черзі прикріпіть свою квітку по контуру до карти України, озвучуючи своє побажання. Таким чином ми сплетемо вінок для нашої Батьківщини. (*Діти виконують завдання*).

Учень

Люблю тебе, Вітчизно, мила Україно,
Бо щастя жити ти мені дала.
Для мене ти одна і рідна, і єдина!
Я все зроблю, щоб ти завжди цвіла!

Учень

Я – твій громадянин, я прагну підростати,
Тягнусь промінчиком до сонця і тепла.
Моя свята і рідна Україно – мати,
Я все зроблю, щоб ти завжди цвіла!

Учень

Я щиро так люблю усе навколо мене –
Усе, що є багато сотень літ.
Люблю чарівний ліс і житечко зелене,
Увесь казковий неповторний світ!

Учень

Усе мені тут рідне: і поля, й джерельця.
Я міцно на своїй землі стою.
Тепло своїх долонь і розуму, і серця
Я Україні милій віддаю!

Пам'ятайте, діти, ви – майбутнє України. Україна – це ви! То ж своїми знаннями, працею, здобутками примножуйте її культуру, своїми досягненнями прославляйте її. Будьте гідними своїх предків, любіть рідну землю, бережіть волю і незалежність України.

Дякую вам за увагу і співпрацю! На все добре!

Література

1. Дітям про державну та народну символіку України / Упоряд. Л.М.Римар. — Х. : Основа, 2004.
2. Михайленко Л.В., Реброва І.М., Сушко В.А., Лагунова Т.І. Найцікавіше про Україну: Ілюстроване енциклопедичне видання. – Х. : Торнадо, 2007. – 96 с.
3. Пістун Т.В. «Свою Україну любіть...» – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. – 176 с.
4. Уколова Н. Практика виховання у початковій школі : Сценарії, розробки уроків, дидактичний матеріал. – Х.: Основа, 2004. – Вип. 1.